

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

Корупція в сучасних умовах постає тим елементом, що повністю знищує будь-які спроби здійснення реформування та державних перетворень України до стандартів європейського суспільства. Боротьба з цим явищем є одним із найголовніших компонентів сучасної демократичної держави. Створення ефективних механізмів боротьби з даним явищем є запорукою проведення успішних реформ в державі й повноцінного розвитку всіх державних інститутів

За сучасних умов корупція стала чинником, який реально загрожує національній безпеці і конституційному ладу України. Це явище негативно впливає на різні сфери суспільного життя нашої країни: економіку, політику, управління, соціальні та правові відносини, суспільну свідомість, міжнародні зв'язки.[1, с. 67].

Корупція – це стародавнє явище, як і соціальний порядок, що керує життям людей. І так само давно люди намагаються знайти причини корупції та способи її обмеження.

Закон України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 року визначає корупцію, як використання особою, наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки (пропозиції) такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка (пропозиція) чи надання неправомірної вигоди особі, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей [3].

На сьогодні боротьбу з корупцією за складністю сміливо можливо прирівняти до боротьби з людськими гріхами. Вона, по суті, і є комбінацією таких гріхів, як жадібність, заздрість, лінь і невгамовна спрага до насолод. Світ влаштований таким чином, що людські вади неможливо знищити, проте суспільство і держава можуть їх попередити й обмежити.

Корупція як негативний соціальний чинник суспільного життя є суттєвою перешкодою для розбудови правової держави та громадянського суспільства в Україні, заважає демократичним перетворенням, зводить нанівець важливі реформаторські починання, не сприяє позитивному іміджу України в міжнародних відносинах. Розв'язання проблеми корупції є одним із пріоритетів для українського суспільства на сучасному етапі розвитку держави. Її вирішенню має сприяти активна антикорупційна діяльність, відповідне законодавче забезпечення, рішучі дії владних структур та керівництва держави. Одним із найбільш істотних чинників подолання корупції є ставлення населення до цієї проблеми. За результатами

досліджень, проведених в Україні протягом останніх років, більше половини населення схильне до вчинення корупційних правопорушень, якщо це може сприяти розв'язанню проблеми. Крім того, значна частина населення не кваліфікує певні вчинки як корупційні, усвідомлюючи при цьому невідповідність такої поведінки нормам моралі чи професійної етики. За умови ефективної роз'яснювальної роботи населення може змінити ставлення до такої практики як до неприйнятної, у такий спосіб антикорупційний потенціал суспільства значно зросте. Отже, нагальними є системне запровадження проведення освітніх заходів щодо моделей поведінки в тих чи інших ситуаціях із можливими корупційними ризиками; запровадження культури повідомлення спеціально уповноваженим суб'єктам у сфері протидії корупції про факти вчинення корупційних правопорушень; подолання пасивності суспільства щодо протидії корупції; залучення широких верств населення до активної участі в антикорупційній діяльності [4, с. 4].

Недостатня правова обізнаність громадян досить часто є причиною порушень їхніх основних прав і свобод у повсякденному житті, серйозною перешкодою реалізації ними конституційно закріплених норм. Більшість громадян не знає правового механізму захисту своїх прав, а інша частина взагалі не обізнана з ними. Таке становище зумовлює необхідність усебічного роз'яснення основ правових актів, утвердження їх у свідомості громадян, перетворення на переконання й утілення в практику повсякденної поведінки. Адже саме суспільство є істотним елементом в справі боротьби з корупцією, тому що воно, до певної міри, самотійно залучено в практику корупції. У той же час його участь необхідна, тому що існує безліч ролей, які суспільство може відіграти більш ефективно, ніж будь-який інший інститут [4, с. 122].

Так, одним з ефективних інструментів контролю над корупцією бюрократичного апарату є свобода слова й засоби масової інформації, які здійснюють інформування населення про негативний вплив корупції на авторитет державної влади й суспільство в цілому.

Крім того, дієвим засобом у боротьбі з корупцією є консультації, що надаються громадянам через мережу правових громадських приймалень, а також роз'яснення щодо антикорупційного законодавства України з метою негативного ставлення до проявів корупції та виявлення факторів, що їм сприяють.

З корупцією можна боротися, використовуючи різні заходи: по-перше, суто репресивні, які полягають у розкритті корупційних правопорушень і притягненні винних осіб до відповідальності, або, по-друге, превентивні, серед яких підвищення прозорості та доброчесності державних структур, забезпечення рівного доступу осіб до державної служби, проведення спеціальної перевірки стосовно осіб, які претендують на заняття посад в органах державної влади й місцевого самоврядування, тощо.

У подальшому з урахуванням змін у соціально-політичному й економічному житті суспільства необхідно корегувати стратегію і тактику цієї боротьби в напрямку пошуку оптимального співвідношення репресивних і попереджувальних заходів.

А саме високий рівень нормативності, чітке законодавче врегулювання, системність заходів і мають визначити стратегію і тактику боротьби з корупцією в сучасних умовах.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Мельник М. Антикорупційна діяльність в органах державної влади та її наукове забезпечення / М. Мельник // *Право України*. – 2000. – №3. – С. 67–71.
2. Політична корупція: як розпізнати та подолати: навчально – методичний посібник / За заг. ред. Давиденко К.С. [Автори-укладачі: Таран В. В., Таран С. В., Грищенко І. Я., Леменов О. В., Волошина А. В., Скиба О. В.] – К. : Ейдос, 2016. – 52 с.
3. Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовтня 2014 року // *Відомості Верховної Ради України*. – 2014. – № 49. – Ст. 2056.
4. Прояви корупції в системі освіти: запобігання та протидія: навчально – методичний посібник / К. А. Бабенко, Н. Г. Діденко, М. В. Кондрашова та ін. – К. : Грамота, 2015. – 184 с.
5. Тіньков А. Політична корупція в системі державного управління: українські реалії / А. Тіньков // *Вісник Національної академії державного управління при Президентіві України*. – 2010. – № 1. – С. 227–234.

УДК 328.185

Рудакевич О. М.

*д-р політ. наук, професор, професор кафедри філософії та політології
Тернопільський національний економічний університет*

КОРУПЦІЯ ЯК ЧИННИК ДЕФОРМАЦІЇ ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ СУСПІЛЬСТВА

Серед внутрішніх чинників та механізмів деформації політичної системи суспільства особливе місце займає політична корупція, сутність якої полягає у зловживанні владою в політичних цілях. Такими цілями є отримання влади, її утримання або розширення. Крім того, побічною або навіть основною метою політичної корупції може бути особисте збагачення, чи інша матеріальна вигода.

Особливої уваги заслуговує питання про наслідки корупційної деформації політичної системи суспільства. Коли дисбаланс державних і національних інтересів, з одного боку, і особистих чи кланових корупційних устремлінь – з іншого сягає певного рівня, політична система втрачає свої сутнісні ознаки та функціональні властивості і, в кінці-кінців, перероджується в свою протилежність – в антинародну кримінальну систему зловживання владою задля її пролонгації і задоволення особистих амбіцій та інтересів. На чолі тотально корумпованої політичної системи стоїть злочинна особа або група, яка прикривається конституційними повноваженнями демократичного характеру. Державам, які зазнали таких змін, загрожує всеохоплююча суспільна криза, підриг засад демократії і, навіть, втрата національного суверенітету.

Схожа ситуація склалася в Україні на початку третього десятиліття її суверенного існування, коли влада, внаслідок маніпуляції суспільною свідомістю та корупційних дій під час президентських виборів 2010 р., опинилася в руках злочинного донецького мафіозного угруповання. Країну